

Effectieve verbondenheid

Derde zondag van de zomer 2023, Beatrixkerk Ede

Zacharia 9:11-12 en Romeinen 6:3-14

Geliefde gemeente van de Heer Jezus Christus,

We gaan het deze morgen hebben over verbondenheid met Jezus. Zoals we hier zijn, zijn we onderdeel van de christelijke kerk. Misschien houd je liever wat afstand, ben je hier wel - zeer welkom trouwens - maar beschouw je je zelf nog niet zo gauw als een gelovige of als een christen. Dat kan. Toch vieren we hier eredienst als onderdeel van de christelijke kerk.

En het woordje 'kerk' zelf zegt het al. Dat is een verbastering van een Grieks woord, namelijk het woordt '*kuriakè*' en dat betekent: dat wat van de Heer is, dat wat van de *Kyrios* is. Je herkent het woord '*kyrios*' misschien wel uit de aanroep: Kyrie, uit het Kyrie eleison, dat we net zongen. Dat betekent immers: Heer, ontferm U.

'Heer', '*kyrios*', dat is een belangrijke aanduiding voor Jezus. Vanaf de vroegste kerk. Daar ligt ook een *statement* onder in de tijd van het Romeinse Rijk waarin die vroege kerk ontstond. Een *statement* over de Heer-schappij. Over de zeggenschap. Wie is degene die ons leidt? Wat is hetgene dat ons beheerst? Waar maken wij een buiging voor, waar gaan onze like-jes heen? Is dat de Romeinse Keizer, als de garant voor een soort orde? Is dat het Imperium, is dat de economie, brood en spelen, zijn dat onze zelfbedachte idolen en idealen. Nee: Jezus is onze Heer!

De apostel Paulus kan het in zijn brief aan de Romeinen zo op formule brengen: "de boodschap van het geloof die wij verkondigen is dicht bij u", zo zegt hij. "Als uw mond belijdt dat Jezus Heer is, en uw hart gelooft dat God Hem uit de dood heeft opgewekt, zult u gered zijn (..) wie in Hem gelooft komt niet bedrogen uit. Daarbij is er geen onderscheid, ook niet tussen Joden en andere volken, want ze hebben allemaal

dezelfde Heer. Hij geeft zijn rijke gaven aan allen die Hem aanroepen" (vgl. Romeinen 10:8-12).

Jezus is onze *Kyrios*, en wij zijn onderdeel van de wereldwijde 'gemeente des Heren', kerk van Christus. En luister hoe de heilige apostel zo'n gemeenschap aanspreekt, in Romeinen 1: jullie zijn geliefden van God, geroepen om heiligen te zijn (Rom 1:7). Door God beminden en toegewijd aan de zaak van de Heer. Dat is jullie hoge staat en roeping. Christenen in Rome, christenen in Ede.

Maar zijn we dat ook? Hier wordt een verbondenheid verondersteld. Tussen ons en de Heer Jezus, tussen ons en Christus. Maar werkt dat wel, en hoe dan? Of is het toch vooral de verbondenheid aan deze groep, of aan dit of dat kerkgebouw, of aan een stukje traditie in ons leven, dat ons bindt en ons vandaag hierheen doet komen?

En nu we er zijn, vinden het vast ook waardevol, want anders zouden we hier niet meer zijn, zoals zovelen ons al zijn voorgegaan, de kerk uit. Maar nee, wij maken het nog mee. We worden gemiddeld wel ouder, althans in een doorsnee PKN gemeente, en we horen het aan, de éne keer bevalt het ons beter dan de ander keer, maar om nu te zeggen: levende, effectieve verbondenheid met de Heer... Ach, de jeugdige onbevangenheid, waar is die bij velen van ons gebleven? *Stay for ever young*, zong Bob Dylan, maar lukt het ons wel?

Hoe werkt dat eigenlijk verbondenheid?

Nou ja, je bent verbonden door een gemeenschappelijke geschiedenis, en dat zit vaak vast aan familieverband, je groeit met elkaar op, of het zit in de verbondenheid aan een streek of een land.

Bij verbondenheid kan het ook gaan om vriendschap. Maar vriendschap zonder gezamenlijke ervaringen, wat is dat? Je bent samen collega geweest, of je hebt samen gestudeerd, of je hebt samen de zwangerschapsgym gedaan, of je hebt samen in een instelling verbleven, of samen in het leger gediend, of je deed van alles samen, sporten of vrijwilligerswerk, of je hebt

per ongeluk dezelfde aandoening, dezelfde ziekte, of een zelfde ongeluk gehad, je bent lotgenoot, noem maar op. Het klikte en het klikt en er groeide of groeit iets. Vriendschap. Maar je kunt ook te snel zeggen of te snel horen: *'hi, you're my friend'*. En dan achteraf op de koffie komen. En dan niet letterlijk maar figuurlijk.

Verbondenheid kan er ook zijn doordat iemand iets heel belangrijks voor jou heeft gedaan, of van grote betekenis is geweest en daardoor eigenlijk nog steeds. Hij of zij is weliswaar niet meer in jouw leven, maar je draagt die ander wel in je hart. Afscheid of overlijden maken daar geen verschil in.

En daarnaast heb je natuurlijk de verbondenheid door de liefde. De levenspartners de echtgenoten, de hartsvriendschappen, die enkele unieke ander of anderen aan wie je je meer dan aan wie dan ook verbonden weet.

Maar voelt het ook altijd zo diep of zo hoog, of intens? Gaat dat vanzelf?

Nee, verbondenheid moet je onderhouden. Mensen kunnen getrouwd zijn, maar langs elkaar heen komen te leven. Vriendschappen die eens heel hecht leken te zijn, kunnen in de loop van de tijd toch wonderlijk verdampen. Waar vroeger je hart sneller van ging kloppen, ach het kan tamelijk nietszeggend worden. Maar ook omgekeerd: waar je in het verleden geen aandacht voor had, kan nu opeens dichterbij komen.

Hoe dan ook: als verbondenheid levend wilt houden, zul je het moeten onderhouden.

Dat betekent dat je gemeenschappelijke geschiedenis moet blijven maken, en niet alleen kunt teren op het verleden, of dat je in ieder geval ook het verleden met een zekere regelmaat weer present moet stellen. Hoe was het ook al weer, waarom was die gebeurtenis, of waarom was die persoon zo belangrijk voor mij, voor ons?

Er zijn allerlei manieren om anderen met wie je verbonden weet, niet te vergeten. Mensen die trouwen wisselen vaak

ringen uit. Of bij vriendschappen worden vriendschapsbandjes of iets dergelijks gegeven. Er zijn mensen die zetten allerhande tattoos op de meest vreemde plaatsen op hun lichaam, vroeger was dat iets voor zeelui of gedetineerden die lang hun liefje moesten missen, maar tegenwoordig doen zelfs jonge SGP'ers het, is mij verteld. Waar gaat dat heen?

Of er worden foto's gekoesterd, foto's aan de muur, of vroeger in een poretemonnee, of tegenwoordig in een telefoon. Over verbondenheid, connectiviteit in het digitale tijdperk gesproken. Wat zijn de mogelijkheden enorm toegenomen, maar wat is er ook veel massa-oppervlakkigheid bij gekomen. Verbondenheid. Okay. Nu, onze verbondenheid met Jezus.

In de kerk waren er vanaf het begin verschillende manieren om die te ervaren en te onderhouden. Je kon de verhalen ophalen. Het is zoiets als foto's of filmpjes bekijken. Ik keek ter voorbereiding op deze dienst nog eens naar een andere dienst in jullie kerk, met ds. Sjoer uit Wageningen, twee weken geleden, over Jezus en Zacheus. Prachtig verteld, Zacheus komt dichtbij, maar ook Jezus als de vertegenwoordiger van God in ons leven. Dat is de wekelijkse samenkomst en de bijbel, maar ook de kerkelijke feesten en de sacramenten: het zijn manieren die God ons geeft om 'niet te vergeten'.

Neem nu het Avondmaal, de eucharistie. We zijn als Nederlandse protestanten wel erg fors aan het snoeien gegaan in de 16^e en 17^e eeuw. Naast de beelden die weg moesten uit de kerken, was elke week Avondmaal ook te veel van het goede. Terwijl dat toch bij uitstek wekelijks een lijfelijke ervaring van verbondenheid met Christus met zich mee kan brengen. Brood en wijn proeven en dan stil staan bij de betekenis van Christus voor ons leven.

Maar het sacrament was teveel een 'hocus pocus' geworden. Daar komt dat vandaan hè, uit het kerklating: 'hocus pocus pilatus pas'. *Hoc est corpus meum*, dit is mijn lichaam en daarnaast: 'pilatus pas': geleden onder Pontius Pilatus. Welnu, in de Nederlandse Reformatie zeiden ze: laten we eerst samen maar weer eens gaan begrijpen wat we aan het doen zijn en de

eerbied en de schroom terug brengen, en toen kreeg je die zogenaamde lange formulieren, uitlegteksten, bij het Avondmaal en van die lange gewijde tafelvieringen. Jammer is dat, dat we zo de wekelijkse ernstige feestelijkheid en feestelijke ernst kwijt zijn geraakt.

In de ultragereformeerde tak van de kerk hebben ze het Avondmaal zelfs teruggebracht tot één keer per jaar, alsof het gaat om een Grote Verzoendag. Terwijl de bedoeling was: doe dit tot mijn gedachtenis, om wekelijks jullie verbondenheid met Mij te onderhouden.

Maar ook was en is er de Doop. Zo'n gebeurtenis die helemaal in het teken staat van onze verbondenheid met Jezus.

Je hoeft je helemaal niet bloot te geven, dus laat vooral je hand naar beneden, als je geen zin hebt te reageren. Maar.. mag ik eens vragen: wie van u, wie van jullie, is er, naar je weet, gedoopt?

De meesten als klein kind, denk ik hè? Zijn er ook mensen die als volwassene zijn gedoopt? Mag ik dat vragen? Mooi.

Er waren goede redenen in de kerk om families in hun geheel op te nemen in de kerk, en kinderen mee te dopen, als hun ouders, of één van hen tot geloof kwamen. In een individualistische samenleving als de onze is het ook wel weer begrijpelijk dat er meer belangstelling kwam voor kerken met alleen de volwassendoop, omdat het bewust meemaken van de doop in de fase van je leven, dat het geloof echt op een volwassen manier voor je gaat leven, wel heel bijzonder is. Kijk, als je in een evenwichtige gelovige omgeving opgroeit waarin je ook als kind werd gedoopt, is dat zeker een voorrecht, maar wat de doop betreft, moet je het dan wel hebben van horen zeggen, en van het meemaken in de kerk als een ander wordt gedoopt.

Paulus kenschetst de doop als een gebeurtenis van grote verbondenheid met Jezus. Het is als het ware een mystieke gebeurtenis. Hij heeft in zijn brief eerst gehad over de situatie van de wereld en de mensheid aan de hand van woorden als zonde, wet, genade en geloof. En hij heeft in de eerste vijf

hoofdstukken als het ware voor allerlei groepen op de reset knop gedrukt: weet wel: wij allen delen in een wereld die gedomineerd wordt door het kwade, door de macht van de zonde ook. Van God uit gezien gaat het om een zwaar teleurstellende geschiedenis. Maar God laat het er niet bij zitten. Zijn barmhartigheid is groter dan zijn verontwaardiging. In het 'nee' ontwaren wij ook het 'ja'. Het komt samen in het kruis van Christus. Er is wel degelijk een oordeel in begrepen: zó niet, maar anders. Hoe? Kijk naar Jezus, naar zijn offer en zijn voorbeeld. Om Gods 'ja' zichtbaar en mogelijk te maken is Jezus de geschiedenis binnen gekomen. In die wonderlijke samenballing van gebeurtenissen van Kerst tot Pinksteren, elk jaar weer naverteld in de kerk, heeft God laten zien hoe Hij in en door Christus een nieuwe toekomst open maakt.

Christus is ondergegaan, zeker. Paulus spreekt er over op een mystieke manier: het is onze oude wereld die daar op het kruis is beland, de bombarie, de manipulatie, het machtsmisbruik, de egoïstische platheid en de zelfingenomen hoogmoed. Het moet wel ten einde komen. Een keer. Ik ben helemaal niet zo van de ondergangsfantasieën, en er zijn prachtige dingen te beleven in deze wereld, en fascinerende ontwikkelingen mee te maken, maar of we nu onderaan de streep moreel zo zijn opgeschoten als mensdom? Ik waag het te betwijfelen. Het kruis van Christus is steeds daaraan een grote herinnering. Hij is voor ons en om ons gestorven, belijdt de vroegste kerk. Maar dan is Christus ook opgewekt. Opnieuw is God uit het niets, toen alles donker leek, tevoorschijn gekomen met iets nieuws, een nieuwe schepping, zijn genade, zijn liefde, de komst van zijn Koninkrijk.

En jij denkt: bij mij is het eigenlijk ook niks meer, met dat geloof, en met die hoop, ik koester nog een beetje liefde hier en daar, in kleine kring, dat wel, maar dat is het wel ongeveer en ook heel kwetsbaar.

En in het zelf voor elkaar krijgen van de zin in mijn leven, voldoen aan de wetten voor een geslaagd bestaan, die we onszelf en elkaar opleggen, daar ben ik ook wel klaar mee. Ik

zit eigenlijk een beetje uitgeblust om mij heen kijken, zie tegen bergen op, waar komt mijn hulp vandaan, waar vind ik nieuwe inspiratie?

Welnu zegt Paulus: in die doop van jou. Stel je voor dat je het meemaakt, zoals het oorspronkelijk ging: inderdaad je oude kleren leg je af, het bad, het doopbassin stap je in, later is dat om praktische redenen besprekeling geworden, maar nee lijfelijk kopje onder ga je, en je komt er dan weer uit, verfrist en schoon, nieuwe kleren aan. En dat er dan bij wordt gezegd: hierdoor ben je nu voor eens en voor altijd verbonden met wat Christus voor jou heeft gedaan: een nieuwe wereld voor je geopend, een ander leven voor je mogelijk gemaakt.

Ik citeer de apostel: "Hij is gestorven om een eind te maken aan de neerdrukkende macht van het kwaad, van de zonde, voor eens en altijd, en nu Hij leeft, leeft Hij voor God." En: "Kijk nu ook zo naar je zelf: dood voor de zonde, maar in Christus Jezus levend voor God. Denk nu ook aan je zelf als levenden die uit dood zijn opgewekt en stel je zelf in dienst van God als een werktuig voor de gerechtigheid." (Vgl. Romeinen 6:10-11, 13b)

Je bent met Hem begraven, dat wil zeggen: er is aan een vorig bestaan, een bestaan buiten de liefde van God, een eind gekomen. Maar dan zul je nu ook samen met Hem leven, leven binnen de liefde van God.

En daar staat in Romeinen 6:8 een woord waarvan de bekende Romeinen-uitlegger professor Robert Jewett zegt: *'it was ordinarily employed for sharing everyday life or work with someone else'*: dus alledaags samenleven en samenwerken met Jezus. Dus een nieuw bestaan van dag tot dag, met Christus' offer en voorbeeld in je achterhoofd.

Het was een tijdje zo'n rage om ook een vriendschapsbandje te dragen of zelfs een tattoo te zetten met de letters: WWJD. Dat moest dan de vraag levend houden in ons leven: *what would Jesus do*: wat zou Jezus doen, en dat moet ik dan natuurlijk ook. Terecht is er toen wel gezegd: het zou beter zijn als er was gekozen voor de letters WDJD: *what did Jesus do*. Want het

eerste wordt snel weer een soort wet: wat moet ik doen. En het tweede is evangelie: wat heeft Hij gedaan? En wat betekent dat dan voor mijn leven?

Welnu Hij brengt Gods barmhartigheid, Gods genade en Gods liefde, Gods 'ja' tegen jou in jouw leven, nog elke dag. En het kan niet anders of dat maakt alles anders. Ook vandaag.

Amen

Zingen: Gezang 834 ('Vernieuw Gij mij, o eeuwig licht')